

Biba Besotk. Carmen Jerž Gala • Kravija • Stina Gurm. Ljilka Finžgar
• Marija Vauk • Metka Vahunc. Milica Deloni. Nataša Stupar Lurmi
• Špelka Valentinčič.
Maša Blažič Gjura

Špelka Valentinčič Jurkovič

Ljubljana, 1931 – Ljubljana, 2021

Špelka Valentinčič se je po končani gimnaziji napotila po stopinjah očeta arhitekta Janeza Valentinčiča (1904–1994) in se vpisala na arhitekturo na takratni Tehniški fakulteti Univerze v Ljubljani. Diplomirala je leta 1956 pri prof. Jožetu Plečniku s projektom jahalnice v ljubljanskem Tivoliju. Po končanem študiju se je leta 1957 zaposlila v Dolenjskem muzeju v Novem mestu in delala predvsem na rekonstrukcijah gradu Otočec in nekdanjega cistercijanskega samostana v Kostanjevici na Krki. Leta 1958 se je zaposlila na republiškem Zavodu za spomeniško varstvo LRS, od leta 1963 do upokojitve leta 1992 pa je kot arhitektka-konservatorica delala na regionalnem Zavodu za spomeniško varstvo Ljubljana. Že v času študija je sodelovala pri projektih ohranjanja kulturne dediščine (občina Šmarje), področju pa je ostala zvesta vso svojo poklicno pot. Več kot 30 let je na Dolenjskem in v Beli Krajini vodila prenove gradov, ki so bili uničeni med drugo svetovno vojno in po njej (Mokrice, Prežek, Stari grad pri Novem mestu, Hmeljnik, Otočec, Kostel, Pobrežje, Soteska, Turjak in Žužemberk). Posvečala se je tudi samostanski arhitekturi (Pleterje, Stična), obnovi cerkva (Sv. Jakob v Kostanjevici, grobna kapela pri gradu Leskovec, Sv. Ahac nad Turjakom) in obravnavi sklenjenih spomeniških območij (Šentrupert, Vesela gora s Kalvarijo). Pri svojem delu je veliko pozornosti namenjala ohranjanju okolice spomenika; poudarjala je, da lahko spomenik v vsej svoji pričevalnosti živi le v skladnem, avtentičnem okolju. Konservatorska poročila je objavljala v Varstvu spomenikov, predvsem pa je bila zavezana terenskemu delu. Pri izvedbi in nadzoru projektov, ki jih je tudi načrtovala, je sodelovala s strokovnjaki različnih področij in se posvečala tudi pridobivanju sredstev za projekte obnov. Špelka Valentinčič Jurkovič velja za eno najbolj plodnih slovenskih konservatork in je zlasti pomembno zaznamovala prenovo kulturne dediščine na Dolenjskem. Za svoje delo je mdr. prejela Steleto priznanje (1994).

Dela (izbor) / Works (selection)

- Obnova gradu Otočec in nekdanjega cistercijanskega samostana v Kostanjevici na Krki / Restoration of Otočec Castle and the former Cistercian monastery in Kostanjevica na Krki, 1957–1992
- Obnova gradu Hmeljnik / Restoration of Hmeljnik Castle, Gorenje kamenje, 1960–1972
- Obnova gradu Turjak / Restoration of Turjak Castle, Turjak, 1965–1992
- Obnova gradu Smlednik / Restoration of Smlednik Castle, Smlednik, 1967–1972
- Obnova gradu Mokrice / Restoration of Mokrice Castle, Mokrice, 1967–1980
- Obnova parka in gradu Polhov Gradec / Restoration of park and castle, Polhov Gradec, 1967 in 1994
- Obnova vrtnega paviljona pri gradu Soteska / Restoration of the garden pavilion at Soteska Castle, Dvor pri Žužemberku, 1972
- Obnova Starega gradu pri Novem mestu / Restoration of the Stari Grad Castle near Novo Mesto, 1973
- Obnova gradu Žužemberk / Restoration of Žužemberk Castle, Žužemberk, 1973–1980
- Projekt sanacije in strokovno svetovanje pri obnovi graščine Goričane / Rehabilitation project and consultancy for Goričane Manor restoration, Goričane 1991
- Metodološke osnove za prezentacijo grajske razvaline Višnja gora / Methodological framework for the presentation of castle ruins, Višnja Gora, 1991

© Galerija Božidar Jakac, Kostanjevica na Krki

© Knjižnica Mirana Jarca, Novo mesto

Zahodno pročelje nekdanjega cistercijanskega samostana s cerkvijo v Kostanjevici na Krki, 1973

Špelka Valentinčič Jurkovič pravi, da se je konservatorstva učila v Kostanjevici na Krki. Leta 1970 je kot odgovorna konservatorica prevzela vodenje projekta in izvedbo del za obnovo nekdanjega cistercijanskega samostana. Poudarja, da je bilo za uspeh projektov zelo pomembno, da je na terenu nenehno nadzorovala izvedbo del.

Grad Turjak

Obnova porušenega gradu Turjak je s presledki trajala od leta 1956 pa vse do leta 2006. Špelka Valentinčič Jurkovič je vodila obnovo strehe, statično utrditev objekta, pozidavo južnega krila in obnovo dvorane, prizadevala pa si je tudi za opredelitev funkcije gradu.

Grb gradu Mokrice

Špelka Valentinčič Jurkovič je kot del celostne podobe grajskega kompleksa in parka leta 1965 narisala grb. Danes je v skoraj nespremenjeni obliki del celostne podobe Golf kluba Grad Mokrice.

After graduating from secondary school, Špelka Valentinčič followed in the footsteps of her father, architect Janez Valentinčič (1904–1994), and enrolled in the then Technical Faculty of the University of Ljubljana to study architecture. She graduated from university in 1956 with the Ljubljana Tivoli Park riding hall project; her mentor was Prof. Jože Plečnik. After completing her studies, she started a job in the Novo Mesto-based Museum of Dolenjska in 1957, and was mostly involved in the reconstructions of the Otočec Castle and the former Cistercian monastery in Kostanjevica na Krki. In 1958, she found employment with the national Institute for the Protection of Monuments of the People's Republic of Slovenia and, from 1963 until her retirement in 1992, she worked as an architect-conservator at the regional Institute for the Protection of Monuments Ljubljana. Already as a student, she had participated in cultural heritage preservation projects (Municipality of Šmarje) and has remained active in the field throughout her career. For over thirty years, she was in charge of renovations of castles that were destroyed during and after World War II in the Slovenian regions of Dolenjska and Bela Krajina (Mokrice, Prežek, Stari Grad near Novo Mesto, Hmeljnik, Otočec, Kostel, Pobrežje, Soteska, Turjak, and Žužemberk). She also focused on monastic architecture (Pleterje, Stična), church renovations (Church of St. Jacob in Kostanjevica, the sepulchral chapel at Leskovec Castle, Church of St. Acacius above Turjak), and the exploration of contiguous monumental sites (Šentrupert, Vesela Gora with Kalvarija). In her work, she devoted a lot of attention to preserving the area surrounding monuments; she emphasised that monuments are only able to truly bear witness to the times in a harmonious, authentic environment. Her conservation reports were published in the Varstvo Spomenikov journal and she was also highly committed to fieldwork. In planning, carrying out and supervising various projects, she collaborated with professionals from various fields of expertise, as well as she devoted herself to the acquisition of funds. She is considered one of the most prolific Slovenian female conservators and has left an unmistakable imprint on the restoration of cultural heritage in the Dolenjska region in particular. She has received a number of awards in recognition of her work, including the France Stele Award (1994).

© ZVKOS OE Ljubljana

Špelka Valentinčič Jurkovič (desno) na gradu Kostel leta 1992

Špelka Valentinčič Jurkovič je vse do upokojitve leta 1992 vodila prenovo gradu Kostel, ki je bil v drugi svetovni vojni požgan. Pri tem je tesno sodelovala z različnimi strokovnjaki, zlasti z gradbeno inženirko Mojco Torkar in statičnim inženirjem Stojanom Ribnikarjem. Na terenu jo je vedno spremljal nemški ovčar Ajas, zaradi česar so jo otroci v Kostelu klicali gospa Ajasova.

Notranjost cerkve kartuzijanskega samostana Pleterje, pogled na položeno obočno konstrukcijo in loke

Špelka Valentinčič Jurkovič je vodila obnovo kartuzije Pleterje, kar izpostavlja kot enega svojih najpomembnejših dosežkov. Prestavitev lektorija na sredino cerkve aprila 1984 (na fotografiji) je bila eden najzahtevnejših posegov.

Viri / Sources: Dokumentacija Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, območna enota Ljubljana; Dokumentacija Fakultete za arhitekturo Univerze v Ljubljani; Arhiv Javnega zavoda Polhograjska graščina; Marinka Dražumerič, Karkoli sem počela, je to moja duša. Pogovor z arhitektko konservatorko Špelko Valentinčič Jurkovič, *Rast*, 58/4, 1998, str. 375–385; Špelka Valentinčič-Jurkovič (<http://www.nm.sik.si/si/eknjiznica/bioleks/Dolenjskibio>, dostop 23. januar 2018); Tina Potočnik, Female Students of Jože Plečnik between Tradition and Modernism, *Ideological Equals. Women Architects in Socialist Europe 1945–1991* (ur. Mary Pepchinski in Mariann Simon), New York 2016, str. 20–33; Zasebni arhiv Špelke Valentinčič Jurkovič.

Besedilo / Text: Barbara Vodopivec